

*Vysoká škola zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety, n. o.
Fakulta zdravotníctva a sociálnej práce sv. Ladislava, Nové Zámky*

Správne právo

Prednáška pre študentov VŠZ a SP sv. Alžbety Bratislava v školskom
roku 2021/2022

***Žiadna časť prednášky nesmie byť publikovaná a šírená žiadnym
spôsobom bez výslovného súhlasu autora.***

Nové Zámky, 15.10.2021

JUDr. Oto Lobodáš, PhD.

Správne právo

Základy správneho práva

Úvod

1. Verejná správa

- 1.1 Štátna správa
- 1.2 Samospráva
- 1.3. Ostatná verejná správa
- 1.4 Technicko-organizačné princípy výstavby verejnej správy

2. Správne právo ako odvetvie slovenského právneho poriadku

- 2.1 Pojem správne právo
- 2.2 Členenie správneho práva
- 2.3 Pramene správneho práva

3. Normy správneho práva

- 3.1 Pojem a povaha noriem správneho práva
- 3.2 Druhy noriem správneho práva
- 3.3 Pôsobnosť noriem správneho práva

4. Subjekty správneho práva

- 4.1 Pojem subjekt správneho práva
- 4.2 Druhy subjektov správneho práva
- 4.3 Orgány štátnej správy
- 4.4 Územná samospráva
- 4.5 Fyzické osoby ako subjekty správneho práva
- 4.6 Právnické osoby ako subjekty správneho práva

5. Administratívnoprávne vzťahy

- 5.1 Pojem a charakteristika administratívnoprávnych vzťahov
- 5.2 Predpoklady vzniku administratívnoprávnych vzťahov
- 5.3 Prvky administratívnoprávnych vzťahov
- 5.4 Druhy administratívnoprávnych vzťahov

6. Metódy činnosti verejnej správy

- 6.1 Pojem metóda verejnej správy
- 6.2 Členenie metód verejnej správy

7. Formy činnosti verejnej správy

- 7.1 Pojem forma činnosti verejnej správy
- 7.2 Členenie foriem činnosti verejnej správy
 - 7.2.1 Normotvorné formy činnosti verejnej správy
 - 7.2.2 Právno-realizačné formy činnosti verejnej správy
 - 7.2.3 Verejnoprávne zmluvy (správne dohody)
 - 7.2.4 Faktické úkony a bezprostredné zásahy
 - 7.2.5 Neprávotvorné formy činnosti orgánov verejnej správy

8. Kontrola vo verejnej správe

- 8.1 Pojem, charakteristika a funkcie kontroly
- 8.2 Kontrola v štátnej správe
- 8.3 Druhy kontroly verejnej správy
 - 8.4.1 Kontrola vykonávaná vládou a orgánmi verejnej správy
 - 8.4.2 Kontrola vykonávaná Národnou radou SR
 - 8.4.3 Kontrola vykonávaná Najvyšším kontrolným úradom SR
 - 8.4.4 Kontrola vykonávaná súdmi
 - 8.4.5 Kontrola vykonávaná prokuratúrou
 - 8.4.6 Kontrola vykonávaná verejným ochrancom práv
 - 8.4.7 Kontrola vykonávaná fyzickými a právnickými osobami

9. Administratívnoprávna zodpovednosť

- 9.1 Charakteristika administratívnoprávnej zodpovednosti
- 9.2 Správny delikt
 - 9.2.1 Priestupok
 - 9.2.2 Iné správne delikty fyzických osôb postihované na základe zavinenia
 - 9.2.3 Správne delikty fyzických a právnických osôb postihovaných bez bez ohľadu na zavinenie
 - 9.2.4 Správne poriadkové delikty
- 9.3 Zodpovednosť za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci a administratívnoprávna zodpovednosť

10. Zákon o správnom konaní

- 10.1 Všeobecná charakteristika zákona o správnom konaní
- 10.2 Správne orgány v správnom konaní
- 10.3 Účastníci správneho konania a zúčastnená osoba
- 10.4 Začatie správneho konania
- 10.5 Rozhodnutie v správnom konaní
- 10.6 Riadne a mimoriadne opravné prostriedky
- 10.7 Výkon rozhodnutia

11. Organizačné otázky niektorých úsekov verejnej správy

- 11.1 Vnútorná správa
- 11.2 Právna úprava volieb a hlasovania v referende
- 11.3 Právna úprava živnostenského podnikania
- 11.4 Správa sociálneho zabezpečenia
 - 11.4.1 Právna úprava sociálneho zabezpečenia
 - 11.4.2 Orgány zabezpečujúce pôsobnosť na úseku sociálneho zabezpečenia
- 11.5 Právna úprava zdravotníctva

Základy správneho práva

1. Verejná správa

- 1.1 Štátna správa
- 1.2 Samospráva
- 1.3. Ostatná verejná správa
- 1.4 Technicko-organizačné princípy výstavby verejnej správy

Úvod

Znalosť problematiky správneho práva a verejnej správy je základným predpokladom každého jednotlivca, ktorý uvažuje o pôsobení v štruktúrach verejného sektora. Aktuálnosť poznania vyplýva, okrem iného, aj z rozsiahlej aktualizácie právnych predpisov upravujúcich členitú štruktúru verejnej správy.

1. Verejná správa

Pod pojmom správa rozumieme výkon, spravovanie a realizáciu určitých záležitostí.

Pod pojmom verejná správa rozumieme správu verejných záležitostí, ktorá sa realizuje vo verejnom záujme ako prejav výkonnej moci v štáte a príslušné subjekty ju vykonávajú ako právom uloženú povinnosť.

Zložky verejnej správy:

- štátna správa,
- samospráva,
- ostatná verejná správa.

1.1 Štátna správa

Je najrozsiahlejšou zložkou verejnej správy, ktorú môžeme charakterizovať:

- *ako činnosť vykonávanú v mene štátu za účelom plnenia úloh a funkcií štátu štátnymi, prípadne štátom splnomocnenými (neštátnymi) subjektmi.*

Štátna správa vo svojej činnosti má nasledujúce **charakteristické črty**:

- a) *je výkonnou činnosťou* – jej úlohou je uvádzanie právnych predpisov do praxe vo verejnej správe,
- b) *je nariadovacou činnosťou* – vo vzťahu k fyzickým a právnickým osobám prostredníctvom správnych úkonov,
- c) *je podzákonnou činnosťou* – vydávané normatívne správne akty orgánmi štátnej správy musia byť v súlade so zákonom a v jeho medziach,
- d) *uplatňuje sa v nej prvok iniciatívy* – pri plnení úloh verejnej správy,
- e) *rešpektuje interné normatívne inštrukcie nadriadených orgánov*,
- f) *je vykonávaná v mene štátu štátnym orgánom* – preto aj za škodu spôsobenú zamestnancom orgánu štátnej správy zodpovedá štát,
- g) *je vykonávaná orgánmi štátnej správy*, prípadne inými, zákonom splnomocnenými orgánmi a osobami, ak je výkon štátnej správy delegovaný aj na iné neštátne subjekty, napríklad obec, vyšší územný celok, na člena lesnej stráže.

Pri uplatňovaní donucovacej moci v štátnej správe sú rešpektované nasledovné **zásady**:

- a) zásada zákonnosti – len za podmienok a spôsobom uvedeným v zákone,
- b) zásada subsidiarity – len za predpokladu, že ostatné prostriedky neboli účinné,
- c) zásada primeranosti (proporcionality) – prostriedky je možné použiť iba podľa konkrétnej situácie
- d) zásada kompetentnosti – donútiť môže iba príslušný orgán,
- e) zásada použitia len proti subjektu, ktorý porušil právnu normu,
- f) zásada prezumpcie správnosti postupu orgánu štátnej správy – predpokladá sa, že príslušný orgán štátnej správy postupuje v súlade so zákonom.

1.2 Samospráva

Samospráva je zložkou verejnej správy, ktorá vznikla decentralizáciou štátnej moci na neštátne subjekty.

Jej podstatou je spravovanie záležitostí určitej skupiny osôb (t.j. verejných záležitostí) vlastnými neštátnymi orgánmi, a to:

- podľa svojich potrieb,
- zo svojej vôle, rešpektujúc len ústavu, ústavné zákony, medzinárodné zmluvy (ktoré majú prednosť pred zákonmi), právne predpisy Európskej únie a zákony.

Z uvedenej definície vyplývajú **charakteristické črty** samosprávy:

- existencia spoločenstva, ktoré má svoje potreby a záujmy,
- spoločenstvu je právnymi predpismi (ústavou alebo zákonom) priznané postavenie právnickej osoby (má vlastný majetkový a finančný predmet, resp. substrát),
- spoločenstvo má právnym predpisom vymedzenú pôsobnosť (úlohy, ktoré plní),
- spoločenstvo si volí orgány, ktoré sú od štátu nezávislé.

Delenie samosprávy:

- a) **územná** – jednotkami samosprávy je obec a vyšší územný celok, ktorý vo verejnej správe vystupujú ako:
 - vykonávatelia verejnej správy (resp. nositelia verejnej moci) alebo ako adresáti verejnej správy (voči ktorým výkon verejnej moci smeruje),
 - vykonávatelia verejnej správy plnia úlohy samosprávy, t.j. vystupujú vo vlastnom mene, konajú vo vlastnom záujme a obmedzenia sa im môžu ukladať iba zákonom alebo medzinárodnou zmluvou, alebo plnia úlohy v rámci preneseného výkonu štátnej správy, t.j. konajú v mene štátu, sú financované zo štátneho rozpočtu a povinnosti a obmedzenia im možno ukladať aj na základe podzákonných predpisov (nariadeniami vlády alebo vyhláškami),
- b) **záujmová** – združovanie osôb je na osobnom princípe priamo zákonom, alebo zo zákona:
 - združenia – vznikajú registráciou podľa príslušných právnych

- predpisov, napríklad zákona č. 83/1990 Z. o združovaní občanov v znení neskorších predpisov,
- profesijné inštitúcie – združujú osoby na účel výkonu určitého povolania (Slovenská komora exekútorov, Slovenská advokátska komora a ďalšie),
- c) **školská** – za účelom plnenia samosprávnych úloh základných, stredných a vysokých škôl (akademický senát a ďalšie).

1.3. Ostatná verejná správa

Pod ostatnú verejnú správu, resp. **verejnoprávne inštitúcie**, nazývané aj korporácie, zaradujeme všetky ostatné subjekty, ktoré sa podieľajú na výkone verejnej správy, ale nespádajú výlučne pod štátnu správu ani samosprávu, pretože majú črty oboch z nich.

Patria sem najmä verejnoprávne inštitúcie, ktoré konajú vo verejnom záujme, sú zriaďované zákonom a financované čiastočne alebo úplne zo štátnych prostriedkov a podliehajú štátnemu dozoru.

Pri plnení svojich úloh sú relatívne nezávislé od štátu a činnosť vykonávajú vlastnými samosprávnymi orgánmi.

Najznámejšími verejnoprávnymi inštitúciami (korporáciami) je Všeobecná zdravotná poisťovňa, Sociálna poisťovňa, Rozhlas a televízia Slovenska, verejné vysoké školy a ďalšie.

1.4 Technicko-organizačné princípy výstavby verejnej správy

Pri budovaní orgánov verejnej správy sa uplatňujú určité zásady a organizačné možnosti za účelom jej efektívneho výkonu.

Tieto **zásady** môžeme zaradiť do štyroch skupín nasledovných princípov:

a) prvá skupina princípov je založená na:

- územnom princípe - určenie pôsobnosti a právomoci orgánov verejnej správy na určitej časti územia (Slovenská obchodná inšpekcia),
- odvetvovom princípe - tvorba orgánov verejnej správy podľa odvetví správy (ministerstvo školstva),
- funkčnom princípe - prierezové budovanie orgánov verejnej správy za účelom realizácie konkrétnych úloh (ministerstvo financií a hlavný kontrolór),

b) druhá skupina princípov je založená na:

- kolegiálnom princípe - kolektívne rozhodovanie členov orgánu verejnej správy (obecné zastupiteľstvo, Rada pre vysielanie a retransmisiu),
- monokratickom princípe - individuálne rozhodovanie v orgáne verejnej správy (minister, starosta),

c) tretia skupina princípov je založená na:

- volebnom princípe – spôsob ustanovovania do funkcie voľbou (starosta obce),
- vymenúvacom princípe – ustanovovanie do funkcie menovaním (ústredné a miestne orgány štátnej správy),
- konkurznom princípe – ustanovovanie do funkcie na základe konkurzu,

d) štvrtá skupina princípov je založená na:

- princípe centralizácie – sústreďovanie moci do jedného centra, prenos úloh z neštátnych subjektov na štát,
- princípe decentralizácie – prenos úloh zo štátu na neštátne subjekty,
- princípe koncentrácie – spojenie úloh do jedného orgánu štátnej správy, napríklad pri zrušení orgánu,
- princípe dekoncentrácie – prenos úloh zo štátneho orgánu na iný štátny orgán,
- a princípe delegácie – prenos úloh zo štátu na neštátne subjekty, sú financované a kontrolované štátom, zodpovednosť má štát.

2. Správne právo ako odvetvie slovenského právneho poriadku

2.1 Pojem správne právo

2.2 Členenie správneho práva

2.3 Pramene správneho práva

Správne právo je jedným zo samostatných odvetví právneho poriadku Slovenskej republiky.

2.1 Pojem správne právo

Správne právo je samostatné odvetvie slovenského právneho poriadku, ktoré upravuje spoločenské vzťahy vznikajúce, meniace sa a zanikajúce vo verejnej správe.

Správne právo je súbor právnych noriem upravujúcich spoločenské vzťahy vo verejnej správe medzi:

- orgánmi verejnej správy a fyzickými osobami – orgán verejnej správy má nadradené postavenie,
- orgánmi verejnej správy a právnickými osobami – orgán verejnej správy má nadradené postavenie,
- orgánmi verejnej správy navzájom – môže byť rovnocenné postavenie (dve ministerstvá) alebo nadriadené postavenie jedného orgánu (ministerstvo vnútra a okresné úrady).

Z upravených spoločenských vzťahov správnym právom vyplýva, že jedným zo subjektov vzťahu musí byť vždy orgán verejnej správy.

Správne právo upravuje rôznorodé spoločenské vzťahy (justícia, zdravotníctvo, vnútorná správa a ďalšie) vo veľkom počte právnych predpisov, preto nie je reálna kodifikácia správneho práva, t.j. jeho vydanie v ucelenom právnom predpise.

2.2 Členenie správneho práva

Správne právo sa člení (resp. delí) podľa:

a) **obsahu** na:

- všeobecnú časť – obsahuje inštitúty pre celú verejnú správu, ktoré sú základom pre tvorbu a realizáciu noriem správneho práva, napríklad normy a subjekty správneho práva, výkon verejnej správy, metódy a formy činnosti a kontroly verejnej správy,
- osobitnú časť – obsahuje inštitúty platné len pre niektoré odvetvia verejnej správy, napríklad vnútorná správa, správa zdravotníctva a ďalšie,

b) **úpravy**, t.j. podľa toho, či upravuje práva a povinnosti alebo procesný postup pri ich uplatňovaní, na:

- hmotné – administratívnoprávne normy, ktoré upravujú postavenie, právomoc a pôsobnosť orgánov verejnej správy, práva, právom chránené záujmy a povinnosti subjektov verejnej správy,
- procesné v širšom zmysle a procesné postupy vo verejnej správe sú vykonávané vo vzťahu:
 - navonok, vydávaním normatívnych a individuálnych správnych aktov, alebo vo vzťahu
 - dovnútra, vydávaním interných aktov a inštrukcií,

- procesné v užšom zmysle – len správnym konaním, t.j. aplikáciou správneho práva hmotného sa delí na všeobecnú úpravu správneho konania (podľa zákona č. 71/1967 Zb. o správnom konaní) a osobitnú úpravu správneho konania podľa osobitných predpisov, napríklad zákona o cestnej premávke.

2.3 *Pramene správneho práva*

Pod prameňom správneho práva rozumieme súhrn právnych noriem, ktoré upravujú vzťahy v oblasti verejnej správy a sú podkladom pre výkon verejnej správy.

Pramene správneho práva môžeme rozdeliť do skupín:

- a) normatívne právne akty (ktoré nazývame všeobecne záväzné právne predpisy),
- b) normatívne zmluvy - najmä medzinárodné zmluvy,
- c) právo Európskej únie,
- d) nález Ústavného súdu o nesúlade právnych predpisov nižšej právnej sily s právnymi predpismi vyššej právnej sily,
- e) rozhodnutia krajských súdov o nesúlade všeobecne záväzných nariadení obcí a vyšších územných celkov so zákonom a v rámci preneseného výkonu štátnej správy aj s nariadeniami vlády a právnymi predpismi ústredných orgánov štátnej správy.

Pre ďalšie využitie považujeme za potrebné uviesť štruktúru normatívno-právnych aktov, ako jeden z prameňov správneho práva:

- ústava, ústavné zákony a zákony – schvaľuje ich NR SR, uverejňujú sa v zbierke zákonov, platnosť nadobúdajú dňom publikácie v zbierke zákonov a účinnosť dňom uvedeným v zbierke, najskôr však dňom publikácie v zbierke zákonov,
- nariadenia vlády – sú odvodené, všeobecne záväzné a podzákonné právne predpisy, ktoré vydáva vláda na vykonanie zákona (čl. 120 ods. 1 ústavy) alebo na vykonanie medzinárodnej zmluvy (čl. 7 ods. 2 ústavy alebo čl. 120 ods. 2 ústavy),
- vyhlášky a opatrenia ústredných orgánov štátnej správy – ministerstvá a ostatné ústredné orgány štátnej správy vydávajú na vykonanie zákona a v jeho medziach, ak sú na to zákonom splnomocnené vyhlášky, ktoré sa publikujú v zbierke zákonov a opatrenia, ktoré sa iba registrujú v zbierke zákonov,
- vyhlášky a opatrenia iných orgánov štátnej správy,
- vyhlášky a opatrenia Národnej banky Slovenska,
- všeobecne záväzné nariadenia obcí a vyšších územných celkov – ktoré vydávajú na plnenie úloh samosprávy podľa čl. 68 ústavy a na plnenie úloh preneseného výkonu štátnej správy, ak je splnomocnenie v príslušnom zákone.

3. Normy správneho práva

3.1 Pojem a povaha noriem správneho práva

3.2 Druhy noriem správneho práva

3.3 Pôsobnosť noriem správneho práva

3.1 Pojem a povaha noriem správneho práva

Norma správneho práva je všeobecne záväzné pravidlo správania vydané v štátom ustanovenej alebo uznanej forme subjektmi splnomocnenými na jeho vydanie.

Zásadné odlišnosti noriem správneho práva od ostatných právnych noriem spočívajú najmä:

- v predmete regulácie spoločenských vzťahov v oblasti verejnej správy,
- nadradeným postavením orgánov verejnej správy voči ostatným subjektom (imperatívny charakter noriem),
- značné množstvo noriem správneho práva je v podzákonných predpisoch.

3.2 Druhy noriem správneho práva

Osobitný význam sa v odbornej literatúre prikladá členeniu noriem na:

- hmotnoprávne – ustanovujú rozsah oprávnení alebo povinností subjektov,
- procesnoprávne – upravujú procedurálne otázky hmotnoprávnej povinnosti alebo priznanie subjektívneho práva.

Podľa ďalších kritérií poznáme normy správneho práva:

- regulatívne,
- ochranné,
- organizačno-právne,
- kompetenčné,
- zaväzujúce
- a splnomocňujúce.

3.3 Pôsobnosť noriem správneho práva

Pôsobnosť noriem správneho práva možno rozdeliť na:

- a) **vecnú** - vzťahuje sa na predmet právnej úpravy a určitý druh administratívno-právnych vzťahov, napríklad v rámci správneho práva hmotného, normy upravujúce všeobecnú časť (kontrola vo verejnej správe) a normy upravujúce osobitnú časť (policajná správa),
- b) **miestnu** – vymedzuje, na akom území bude norma správneho práva pôsobiť, napríklad na celom území SR alebo na vymedzenej časti,
- c) **osobnú** – je vymedzená okruhom osôb, na ktoré sa bude norma vzťahovať, napríklad na všetky fyzické osoby na území SR, len na právnické osoby a ďalšie,
- d) a **časovú** – je spojená s platnosťou a účinnosťou právneho predpisu, napríklad časovo neobmedzená alebo časovo obmedzená.

4. Subjekty správneho práva

- 4.1 Pojem subjekt správneho práva
- 4.2 Druhy subjektov správneho práva
- 4.3 Orgány štátnej správy
- 4.4 Územná samospráva
- 4.5 Fyzické osoby ako subjekty správneho práva
- 4.6 Právnické osoby ako subjekty správneho práva

4.1 Pojem subjekt správneho práva

Subjektom správneho práva je skutočný alebo potenciálny účastník právnych vzťahov, ktorý je spôsobilý byť nositeľom práv a povinností.

Z pojmu subjektu správneho práva vyplýva, že subjekt správneho práva musí mať právnu subjektivitu, t.j.:

- spôsobilosť byť subjektom právneho vzťahu (iná je u orgánov štátnej správy, územnej samosprávy, fyzických osôb a právnických osôb)
- a mať práva a povinnosti v rozsahu určenom normami správneho práva.

Do okruhu podmienok právnej subjektivity patrí:

- spôsobilosť mať práva a povinnosti ustanovené normami správneho práva,
- spôsobilosť na právne úkony (t.j. spôsobilosť nadobúdať práva a povinnosti vlastnými právnymi úkonmi),
- deliktuálna spôsobilosť (t.j. mať právnu zodpovednosť za protiprávne konanie),
- procesná spôsobilosť (t.j. spôsobilosť byť účastníkom konania a vystupovať v samotnom konaní).

4.2 Druhy subjektov správneho práva

Subjekty správneho práva rozdeľujeme na nasledovné druhy:

- a) orgány štátnej správy,
- b) územnej samosprávy,
- b) fyzické osoby
- d) právnické osoby.

4.3 Orgány štátnej správy

Orgány štátnej správy sú konštituované za účelom plnenia úloh a funkcií štátu.

Orgánom štátnej správy rozumieme:

- a) len ten štátny orgán, ktorý zákon vyslovene označuje ako orgán štátnej správy, napríklad ústredné orgány štátnej správy alebo miestne orgány štátnej správy – ide o tzv. užšie poňatie,
- b) každý subjekt, ktorý sa podieľa na výkone štátnej správy, napríklad mestský policajt pri ukladaní sankcie – ide o tzv. širšie poňatie.

A) Vláda Slovenskej republiky a ústredné orgány štátnej správy

Úlohou vlády SR a ústredných orgánov štátnej správy je vykonávať štátnu správu a zabezpečovať jej výkon na území republiky.

Vláda SR ako vrcholný orgán výkonnej moci v štáte s ústrednými orgánmi štátnej správy zabezpečuje spoločne medzinárodné, obranné, politické a iné záujmy štátu.

Právnym základom na vymedzenie vlády SR je Ústava SR. Pôsobnosť ústredných orgánov štátnej správy je upravená najmä zákonom č. 575/2001 Z. z. o organizácii činnosti vlády a organizácií ústredných orgánov štátnej správy v znení neskorších predpisov.

Medzi ústredné orgány štátnej správy zaraďujeme ministerstvá a ostatné ústredné orgány štátnej správy. Podľa povahy úloh a pôsobnosti môžeme ministerstvá a ostatné ústredné orgány štátnej správy rozdeliť na tri skupiny:

- ministerstvá, ktoré vykonávajú pôsobnosť v oblasti hospodárstva, napríklad Ministerstvo hospodárstva SR,
- ministerstvá ktoré realizujú administratívno-politické úlohy štátu a riadia miestne orgány štátnej správy, napríklad Ministerstvo vnútra SR,
- ministerstvá, ktoré zabezpečujú plnenie úloh v kultúrno-sociálnej oblasti, napríklad Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR.

Ministerstvá sú vecne špecializované ústredné orgány štátnej správy s odvetvovým alebo funkčne vymedzeným súhrnom úloh a pôsobností na čele s ministrom, členom vlády SR, ktorý je vymenovaný na návrh predsedu vlády prezidentom SR.

Minister riadi všetku činnosť ministerstva a vykonáva jeho právomoc osobne, alebo prostredníctvom štátnych tajomníkov.

Základným poradným orgánom ministra je jeho kolégium, v ktorom sa prerokúvajú zásadné a osobitne dôležité otázky práce ministerstva. Kolégium sa skladá zo štátnych tajomníkov, niektorých vedúcich pracovníkov ministerstva, ako aj ďalších významných osôb, ktorých vymenúva a odvoláva minister.

Úlohy, zásady organizácie a činnosť ministerstva, vzťahy k iným orgánom a organizáciám upravuje štatút, ktorý schvaľuje vláda.

Okrem ministerstiev pôsobia v rámci štátnej správy ostatné orgány štátnej správy, ktorých predstavitelia nie sú členom vlády SR, napríklad Štatistický úrad SR, Protimonopolný úrad a podobne.

B) Miestne orgány štátnej správy

Okresný úrad je ako miestny orgán štátnej správy preddavkovou organizáciou Ministerstva vnútra SR.

Okresný úrad riadi a za jeho činnosť zodpovedá prednosta okresného úradu, ktorého vymenúva a odvoláva vláda SR na návrh ministra vnútra SR.

Štátnu správu vykonáva odbor okresného úradu alebo organizačný útvar odboru okresného úradu.

Okresný úrad je miestnym orgánom štátnej správy na úsekoch štátnej správy:

- civilnej ochrany obyvateľstva a riadenia štátu v krízových situáciách mimo času vojny a vojnového stavu,
- hospodárskej mobilizácie,
- katastra nehnuteľností,
- obrany štátu,

- starostlivosti o životné prostredie,
- cestnej dopravy a pozemných komunikácií,
- poľnohospodárstva, lesného hospodárstva, poľovníctva a pozemkových úprav,
- všeobecnej vnútornej správy,
- živnostenského podnikania.

Okresný úrad v sídle kraja spravuje majetok štátu v rozsahu ustanovenom zákonom o správe majetku štátu a:

- riadi, kontroluje a koordinuje výkon štátnej správy uskutočňovaný okresnými úradmi, ktoré majú sídlo v jeho územnom obvode,
- vykonáva v druhom stupni štátnu správu vo veciach, v ktorých v správnom konaní v prvom stupni rozhoduje okresný úrad, ktorý má sídlo v jeho územnom obvode, ak tak ustanovuje osobitný zákon.

Štátnu správu, ktorú vykonávajú okresné úrady, riadia a kontrolujú v rozsahu ustanovenom osobitnými zákonmi ústredné orgány štátnej správy, do ktorých pôsobnosti patria príslušné úseky štátnej správy.

4.4 Územná samospráva

Základom územnej samosprávy je obec, ktorá tvorí samostatný samosprávny celok. Obec združuje občanov, ktorí majú na jej území trvalý pobyt. Obec je **právnická osoba**.

Územie obce je územný celok, ktorý tvorí jedno alebo viac katastrálnych území.

Obec zriaďuje, zrušuje, rozdeľuje alebo zlučuje vláda SR nariadením. Vláda môže rozhodnúť iba so súhlasom obce a na základe stanoviska okresného úradu v sídle kraja, v ktorého územnom obvode je obec situovaná.

Obce samostatne rozhodujú a uskutočňujú všetky úkony súvisiace so správou obce a jej majetku, ak osobitný právny predpis takéto úkony nezveruje štátu alebo inej právnickej alebo fyzickej osobe.

Samosprávu obce vykonávajú obyvatelia obce prostredníctvom:

- orgánov obce,
- hlasovaním obyvateľov obce
- a verejným zhromaždením obyvateľov obce.

Základnými orgánmi obce sú obecné zastupiteľstvo a starosta obce.

Obecné zastupiteľstvo je zastupiteľský zbor obce zložený z poslancov zvolených v priamych voľbách obyvateľmi obce. Počet poslancov obecného zastupiteľstva na celé volebné obdobie určí pred voľbami obecné zastupiteľstvo podľa počtu obyvateľov.

Obecné zastupiteľstvo rozhoduje o základných otázkach života obce, najmä:

- určuje zásady hospodárenia a nakladania s majetkom obce a s majetkom štátu dočasne prenechaným do hospodárenia obce,
- schvaľuje rozpočet obce,
- určuje organizáciu obecného úradu a určuje poriadok odmeňovania pracovníkov obce,
- zakladá, zriaďuje a kontroluje obecné podniky a rozpočtové

- a príspevkové organizácie,
- uznáva sa na nariadeniach obce.

Na plnenie úloh samosprávy obce alebo ak to ustanovuje zákon, obec vydáva pre územie obce všeobecne záväzné nariadenia. Nariadenie sa musí vyhlásiť vyvesením na úradnej tabuli v obci najmenej na 15 dní. Účinnosť nadobúda pätnástym dňom od vyvesenia, ak v ňom nie je ustanovený neskorší začiatok účinnosti.

Obecné zastupiteľstvo sa schádza podľa potreby, najmenej však raz za tri mesiace. Zasadnutia zvoláva a vedie starosta obce. Obecné zastupiteľstvo rokuje v zbore. Je spôsobilé rokovať a uznávať sa, ak je prítomná nadpolovičná väčšina všetkých poslancov. Na prijatie uznesenia obecného zastupiteľstva je potrebný súhlas nadpolovičnej väčšiny prítomných poslancov a na prijatie všeobecne záväzného nariadenia súhlas trojpätinovej väčšiny.

Predstaviteľom obce a najvyšším výkonným orgánom obce je **starosta**.

Starosta je štatutárnym orgánom obce v majetkovoprávných a pracovnoprávných vzťahoch. V administratívno-právných vzťahoch starosta môže rozhodovaním o právach, právom chránených záujmoch a povinnostiach fyzických alebo právnických osôb v oblasti verejnej správy písomne poveriť zamestnanca obce.

Obecné zastupiteľstvo zriaďuje funkciu hlavného kontrolóra a môže zriadiť:

- obecnú radu,
- komisie ako svoje stále alebo dočasné poradné, iniciatívne a kontrolné orgány.

Výkonným orgánom obecného zastupiteľstva a starostu obce je obecný úrad.

Vyšší územný samosprávny celok (samosprávny kraj)

Zákomom č. 302/2001 Z. z. o samospráve vyšších územných celkov (zákon o samosprávnych krajocho) bolo zriadených 8 samosprávnych krajov.

Samosprávny kraj je právnická osoba, ktorá za podmienok ustanovených zákonom samostatne hospodári s vlastným majetkom a s vlastnými príjmami, zabezpečuje a chráni práva a záujmy svojich obyvateľov.

Samosprávny kraj môže v rozsahu svojej pôsobnosti spolupracovať s územnými a správnymi celkami alebo úradmi iných štátov vykonávajúcimi regionálne funkcie. Má právo stať sa členom medzinárodného združenia územných celkov alebo územných orgánov.

Samosprávny kraj môže vo veciach územnej samosprávy vydávať všeobecne záväzné nariadenie, ktoré nesmie byť v rozpore s Ústavou SR, s ústavnými zákonmi, medzinárodnými zmluvami, s ktorými vyslovila súhlas Národná rada SR, ktoré boli ratifikované a vyhlásené spôsobom ustanoveným zákonom, ani v rozpore so zákonmi a nariadenia vlády.

Všeobecne záväzné nariadenie sa vyhlasuje vyvesením jeho úplného znenia na úradnej tabuli samosprávneho kraja najmenej na 30 dní. Účinnosť nadobúda 30. dňom od vyvesenia, ak v ňom nie je ustanovený neskorší začiatok účinnosti.

Zastupiteľstvo samosprávneho kraja je zbor zložený z poslancov samosprávneho kraja zvolených v priamych voľbách.

Zastupiteľstvu je vyhradené rozhodovať o základných otázkach samosprávneho kraja, najmä:

- uznávať sa na nariadeniach,
- určovať zásady hospodárenia a nakladania s majetkom samosprávneho kraja a s majetkom prenechaným do užívania samosprávneho kraja,
- schvaľovať program sociálneho, ekonomického a kultúrneho rozvoja samosprávneho kraja,
- schvaľovať rozpočet samosprávneho kraja,
- zriaďovať, zakladať, zrušovať a kontrolovať právnické osoby samosprávneho kraja a vymenúvať a odvolávať ich vedúcich, resp. riaditeľov,
- voliť a odvolávať na návrh predsedu z poslancov zastupiteľstva podpredsedu samosprávneho kraja,
- voliť na šesť rokov a odvolávať hlavného kontrolóra samosprávneho kraja a ďalšie.

Na samosprávny kraj možno zákonom preniesť niektoré úlohy miestnej štátnej správy.

Orgány samosprávneho kraja (podľa čl. 69 ods. 4 Ústavy SR a zákona č. 302/2001 Z. z. v znení neskorších predpisov) sú:

- zastupiteľstvo vyššieho územného celku,
- predseda vyššieho územného celku,
- hlavný kontrolór,
- finančná komisia,
- mandátová komisia
- fakultatívne môžu byť zriadené ďalšie komisie.

Predseda vyššieho územného celku:

- je volený obyvateľmi, ktorí majú trvalý pobyt v územnom obvode vyššieho územného celku na štvorročné volebné obdobie,
- je výkonným orgánom vyššieho územného celku,
- vykonáva správu a zastupuje vyšší územný celok navonok,
- je štatutárnym orgánom v majetkovoprávných, pracovnoprávných a v iných vzťahoch,
- v administratívnoprávnych veciach je správnym orgánom,
- vo vzťahu k uzneseniam zastupiteľstva má sistačné právo (právo pozastaviť výkon uznesenia tým, že ho v lehote 10 dní od schválenia nepodpíše, ak sa domnieva, že uznesenie je v rozpore so zákonom alebo je nevýhodné pre samosprávny kraj).

4.5 Fyzické osoby ako subjekty správneho práva

Rozhodujúcim faktorom určenia právneho postavenia fyzických osôb, t.j. občanov, vo verejnej správe je **právna subjektivita**.

Právna subjektivita občana obsahuje jeho spôsobilosť na:

- práva a povinnosti
- a právne úkony (dovŕšením určitého veku).

Právna subjektivita občana vzniká narodením, trvá po celý život a zaniká jeho smrťou (alebo rozhodnutím súdu o vyhlásení za mŕtveho). Výnimočne

môže nadobudnúť právnu subjektivitu počaté dieťa (nasciturus), ak sa narodí živé a je to ustanovené v právnej norme.

Právna subjektivita fyzickej osoby zahŕňa aj deliktuálnu spôsobilosť, ktorou rozumieme spôsobilosť na právne následky za protiprávne konanie, napríklad za priestupky (dovršením 15 roku veku), za správne delikty (dovršením 18. roku veku, ak osobitný predpis neurčuje inak), za trestné činy (dovršením 14 roku veku, ak osobitný predpis neurčuje inak).

4.6 Právnické osoby ako subjekty správneho práva

Subjektom správneho práva je právnická osoba, ktorá podľa noriem správneho práva má spôsobilosť na práva a povinnosti a spôsobilosť na právne úkony.

Právnické osoby rozlišujeme na:

- štátne právnické osoby (hospodárske, rozpočtové, príspevkové, jednotky územnej samosprávy a podobne),
- neštátne právnické osoby (súkromné, družstevné, spoločenské a dobrovoľné).

Práva a povinnosti a spôsobilosť právnickej osoby na právne úkony vznikajú dňom svojho vzniku a zanikajú dňom zániku právnickej osoby, napríklad zápisom do obchodného registra, okamihom účinnosti právneho aktu, registráciou a podobne.

Za právnickú osobu v správnom konaní konajú príslušné orgány, resp. osoby, napríklad štatutárny orgán, poverený zamestnanec, konateľ, správca konkurznej podstaty a podobne.

5. Administratívnoprávne vzťahy

5.1 Pojem a charakteristika administratívnoprávnych vzťahov

5.2 Predpoklady vzniku administratívnoprávnych vzťahov

5.3 Prvky administratívnoprávnych vzťahov

5.4 Druhy administratívnoprávnych vzťahov

5.1 Pojem a charakteristika administratívnoprávnych vzťahov

Administratívnoprávne vzťahy sú spoločenské vzťahy upravené normami správneho práva, ktoré vznikajú, menia sa a zanikajú v oblasti verejnej správy a ich subjekty sú nositeľmi práv a povinností ustanovených normami správneho práva.

Pre administratívnoprávne vzťahy je charakteristické, že:

- jedným zo subjektov je vždy orgán verejnej správy,
- pri porušení povinností z týchto vzťahov sa uplatňuje administratívnoprávna zodpovednosť, ak nevznikne iná právna zodpovednosť.

5.2 Predpoklady vzniku administratívnoprávnych vzťahov

Vznik administratívnoprávnych vzťahov predpokladá:

- existenciu príslušnej právnej normy,
- právnu skutočnosť
- právnu udalosť (objektívnu) – ktorá vzniká nezávisle na vôli človeka, napríklad smrťou človeka zaniká povinné verejné zdravotné poistenie alebo
- vôľové konanie (t.j. subjektívne) človeka alebo opomenutie konania, na ktoré bola osoba povinná, napríklad žiadať o vydanie stavebného povolenia.

5.3 Prvky administratívnoprávnych vzťahov

Pre administratívnoprávne vzťahy je charakteristická ich vnútorná štruktúra, v ktorej rozlišujeme tieto **prvky**:

- a) subjekt – orgán verejnej správy, fyzické osoby, právnické osoby, napríklad voliči, obec,
- b) objekt – to, k čomu vzťah smeruje, prečo vzťah vznikol, napríklad obecné zastupiteľstvo,
- c) obsah – práva a povinnosti subjektov, napríklad právo voliť do obecného zastupiteľstva a povinnosť obce vytvoriť podmienky na voľby do obecného zastupiteľstva.

5.4 Druhy administratívnoprávnych vzťahov

Teória správneho práva člení administratívnoprávne vzťahy podľa viacerých kritérií na nasledujúce **druhy**:

a) podľa právneho obsahu:

- organizačné - realizujú sa medzi nadriadenými a podriadenými orgánmi verejnej správy, ich obsahom sú vzájomné práva a povinnosti, vyplývajúce z ich právomoci a pôsobnosti,

- hmotnoprávne - obsahujú práva a povinnosti orgánov verejnej správy,
- procesnoprávne - obsahujú procesný postup pri uplatňovaní práv a povinností,

b) podľa miery authority:

- horizontálne - medzi orgánmi verejnej správy na rovnakej úrovni,
- vertikálne - medzi orgánmi verejnej správy a fyzickými alebo právnickými osobami alebo medzi orgánmi verejnej správy, ktoré sú vo vzťahu nadriadenosti a podriadenosti,

c) podľa postavenia adresáta:

- vonkajšie – vznikajú medzi orgánmi verejnej správy a fyzickými osobami, alebo právnickými osobami, alebo medzi orgánmi verejnej správy navzájom,
- vnútorné – vznikajú vo vnútri orgánu verejnej správy,

d) podľa funkcií verejnej správy na:

- regulačné – vznikajú pri dodržiavaní noriem správneho práva,
- ochranné – vznikajú pri porušení noriem správneho práva.

6. Metódy činnosti verejnej správy

6.1 Pojem metóda verejnej správy

6.2 Členenie metód verejnej správy

6.1 Pojem metóda verejnej správy

Metódou verejnej správy rozumieme reguláciu spoločenských vzťahov vo verejnej správe spôsobom, akým orgány verejnej správy pôsobia na adresátov za účelom plnenia cieľov, úloh a funkcií verejnej správy.

Metódy verejnej správy sú návodom na to, akým spôsobom, akými cestami a prostriedkami majú správne orgány pôsobiť a plniť základné funkcie. Sú to formy pôsobenia na spravované objekty s cieľom efektívneho fungovania verejnej správy.

6.2 Členenie metód verejnej správy

Metódy činnosti verejnej správy členíme podľa smeru pôsobenia a podľa zamerania nasledovne:

a) podľa smeru pôsobenia na metódy:

- vnútroorganizačné – s cieľom vytvoriť podmienky na plnenie úloh verejnej správy,
- hlavných činností – ktoré pôsobia navonok k ostatným subjektom administratívnoprávneho vzťahu,

b) podľa zamerania na metódy:

- všeobecné - používajú sa v celej verejnej správe, a to metóda:
 - presvedčovania, ktorá je základnou metódou na dosiahnutie stavu, aby bolo správanie v súlade s právnymi predpismi,
 - donucovania, ktorá je subsidiárnou metódou a predstavuje určitý zásah do práv a slobôd adresáta, alebo sankciu,
- špeciálne (osobitné), ktoré sa používajú iba v určitej oblasti výkonu verejnej správy, a to metóda:
 - administratívnoprávneho pôsobenia, má právny základ, je záväzná a vynútiteľná, napríklad zadržanie vodičského preukazu,
 - prevencie a profylaxie, t.j. predchádzanie nežiaducemu stavu skôr ako vznikne alebo riešenie existujúceho stavu, napríklad zadržanie vodičského preukazu,

c) špecifické - pri ktorých sa metóda osobitných režimov vzťahuje len na určité osoby (cudzinci), objekty (chránené pamiatky), územia (ochranné pásma) alebo iné osobitosti.

Pri uplatňovaní metód verejnej správy je potrebné rešpektovať nasledovné požiadavky:

- plniť ciele, úlohy, funkcie verejnej správy,
- dodržiavať zákonnosť,
- rešpektovať základné práva a slobody,
- objektívnosti, efektívnosti, systémovosti, dostupnosti,
- a zodpovednosti za zvolenú metódu.

7. Formy činnosti verejnej správy

- 7.1 Pojem forma činnosti verejnej správy
- 7.2 Členenie foriem činnosti verejnej správy
 - 7.2.1 Normotvorné formy činnosti verejnej správy
 - 7.2.2 Právnorealizačné formy činnosti verejnej správy
 - 7.2.3 Verejnoprávne zmluvy (správne dohody)
 - 7.2.4 Faktické úkony a bezprostredné zásahy
 - 7.2.5 Neprávo tvorné formy činnosti orgánov verejnej správy

7.1 Pojem forma činnosti verejnej správy

Verejná správa plní svoje úlohy a ciele prostredníctvom činnosti, ktorá sa navonok prejavuje v jej jednotlivých formách.

Forma činnosti verejnej správy je vonkajším prejavom metódy verejnej správy, je vlastne sprostredkovaním obsahu a podstaty výkonu verejnej správy vo vonkajšom, reálnom živote.

7.2 Členenie foriem činnosti verejnej správy

Členenie foriem činnosti verejnej správy sa realizuje podľa viacerých kritérií. Pre využitie foriem činnosti v špecializácii sociálna práca, považujeme za vhodné členenie foriem činnosti verejnej správy na:

- normotvorné,
- právnorealizačné,
- verejnoprávne zmluvy,
- faktické pokyny a bezprostredné zásahy,
- spoločensko-organizačné opatrenia,
- materiálne technické operácie.

7.2.1 Normotvorné formy činnosti verejnej správy

Normotvorné formy činnosti verejnej správy predstavujú také formy činnosti, pri ktorých sa prejavuje autoritatívne a mocenské postavenie verejnej správy.

Normatívne správne akty sú formy činnosti orgánov verejnej správy, ktoré obsahujú záväzné pravidlá správania osôb na úseku verejnej správy. Podľa pôsobnosti na subjekty, môžeme správne akty rozdeliť na normatívno správne akty pôsobiace navonok (tzv. externé), alebo pôsobiace dovnútra (tzv. interné).

Normatívne správne akty sú charakteristické nasledovnými **znakmi**:

- sú aktom podzákonným, vydávaným na základe zákona a v jeho medziach,
- obsahujú pravidlá správania, ktoré sú záväzné a vzťahujú sa na skupinu rovnakého druhu a neurčitého počtu,
- sú určené na opakované použitie, jednorazovým použitím sa nerušia.

Znaky normatívnych správnych aktov **externých**:

- sú všeobecne záväzné pravidlá správania,
- sú prameňom správneho práva,
- môžu ich vydať orgány na to splnomocnené ústavou alebo zákonom,
- majú osobitný postup pri ich vydávaní, t.j. na ich vydávanie sa nevzťahujú právne predpisy o správnom konaní, ale sa uplatňuje

špecifický legislatívny proces, napríklad pri vydávaní VZN obce sa postupuje podľa zákona o obecnom zriadení,

- musia byť vyhlásené predpísaným spôsobom, t.j. publikované v Zbierke zákonov, vyvesené na úradnej tabuli a pod.,
- kontrolu ústavnosti vykonáva Ústavný súd SR, u všeobecne záväzných nariadení obce a vyšších územných celkov aj krajský súd a podnet na preskúmanie môže podať vymenovaný okruh subjektov, napríklad prokurátor.

Znaky normatívnych správnych aktov **interných**:

- nie sú všeobecne záväzné, zaväzujú len podriadené subjekty,
- nie sú prameňom správneho práva,
- na vydanie nepotrebujú špeciálne splnomocnenie, hoci musia mať právny základ,
- musia byť v súlade s právnymi predpismi a internými predpismi,
- nemusia sa verejne vyhlásiť, oznamujú sa interným spôsobom,
- obsahovo sú rôznorodé a majú formu smernice, inštrukcie alebo organizačného poriadku.

7.2.2 Právno realizačné formy činnosti verejnej správy

Najpočetnejšiu skupinu činnosti verejnej správy tvoria formy, ktoré sa v teórii správneho práva označujú ako individuálne správne akty.

Individuálny správny akt je jednostranný právno realizačný proces, v ktorom sa rozhoduje o konkrétnych právach a povinnostiach presne vymedzeného okruhu osôb.

Znaky individuálnych správnych aktov:

- nie sú prameňom správneho práva,
- sú formou realizácie verejnej správy, aktom aplikácie právnej normy,
- nie sú všeobecne záväzné, vzťahujú sa na konkrétny prípad, a to na konkrétnu osobu (uloženie pokuty) alebo na konkrétnu vec,
- majú právotvorné účinky,
- môžu ich vydať len kompetentné orgány.

7.2.3 Verejnoprávne zmluvy (správne dohody)

Ide o atypické konsenzuálne formy činnosti verejnej správy, ktorých atypickosť je v tom, že orgány verejnej správy pri ich uzatváraní nevystupujú autoritatívne a neprejavujú svoju vôľu jednostrannými úkonmi, pretože na vznik správnych dohôd je potrebná aj vôľa ďalšieho subjektu, ktorým môže byť iný orgán verejnej správy, právnická osoba alebo fyzická osoba.

Právna teória klasifikuje správne dohody na dva základné druhy, a to:

- koordinačné dohody – zmluvnými stranami sú iba orgány verejnej, t.j. orgány štátnej správy, územnej samosprávy alebo záujmovej
- a subordinačné dohody – zmluvnými stranami je vždy jeden orgán verejnej správy a druhým fyzická alebo právnická osoba.

7.2.4 Faktické úkony a bezprostredné zásahy

Ide o záväzné úkony orgánov verejnej správy s priamymi právnymi dôsledkami pre adresátov verejnej správy, t.j. sú pre adresáta záväzné okamžite ich uplatnením. Ich cieľom je ochrániť verejný záujem na určitom mieste.

7.2.5 Neprávotvorné formy činnosti orgánov verejnej správy

Neprávotvornými formami činnosti orgánov verejnej správy nevznikajú, ani nezanikajú povinnosti fyzických a právnických osôb. Napriek tomu sa podieľajú na chode verejnej správy formou:

- a) spoločensko-organizačných opatrení - sú spojené s metódou presvedčovania pri presadzovaní verejného záujmu,
- b) materiálno-technických operácií - predstavujúcich mnohorakú činnosť verejnej správy, napríklad bežná agenda správnych orgánov spojená s evidenciou, registráciou, osvedčovaním (matrika).

8. Kontrola vo verejnej správe

- 8.1 Pojem, charakteristika a funkcie kontroly
- 8.2 Kontrola v štátnej správe
- 8.3 Druhy kontroly verejnej správy
- 8.4.1 Kontrola vykonávaná vládou a orgánmi verejnej správy
- 8.4.2 Kontrola vykonávaná Národnou radou SR
- 8.4.3 Kontrola vykonávaná Najvyšším kontrolným úradom SR
- 8.4.4 Kontrola vykonávaná súdmi
- 8.4.5 Kontrola vykonávaná prokuratúrou
- 8.4.6 Kontrola vykonávaná verejným ochrancom práv
- 8.4.7 Kontrola vykonávaná fyzickými a právnickými osobami

8.1 Pojem, charakteristika a funkcie kontroly

Kontrolou vo verejnej správe sa rozumie výkon oprávnení porovnávať skutočný stav so stavom predpokladaným, zisťovanie odchýlok medzi nimi, prijímanie opatrení na odstránenie zistených odchýlok, ako aj vyvodzovanie administratívnoprávnej zodpovednosti za porušenie administratívnoprávnych noriem.

Základné **znaky** kontroly sú:

- a) objektívnosť – pri zistení skutočného stavu,
- b) odbornosť – nevyhnutnosť odborných predpokladov pracovníkov na vykonanie kontroly,
- c) včasnosť – výkonu kontroly, aby nedostatky nenarastali.

Pri vykonávaní kontroly sa uplatňujú najmä nasledujúce **funkcie**:

- a) poznávacia – poznávanie skutočného a predpokladaného stavu, zisťovanie príčin a zodpovedných za stav,
- b) porovnávacia – porovnávanie zisteného stavu s požadovaným,
- c) nápravná – smeruje na odstránenie zistených nedostatkov,
- d) informačná – získanie poznatkov o kontrolovanom subjekte,
- e) preventívna – je zameraná na predchádzanie nežiaducemu stavu.

8.2 Kontrola v štátnej správe

Základným právnym predpisom upravujúcim kontrolu plnenia úloh štátnej správy a úloh súvisiacich s výkonom štátnej správy je zákon č. 10/1996 Z. z. o kontrole v štátnej správe v znení neskorších predpisov.

Orgánmi kontroly podľa tohto zákona sú:

- Úrad vlády SR,
- ministerstvá a ostatné ústredné orgány štátnej správy,
- orgány miestnej štátnej správy,
- ďalšie orgány štátnej správy, ak to ustanovuje osobitný predpis.

Základné pravidlá kontrolnej činnosti

Kontrolu vykonávajú zamestnanci orgánu kontroly na základe písomného poverenia vedúceho orgánu kontroly alebo ním splnomocneného zástupcu.

Pri vykonávaní kontroly sú pracovníci kontroly oprávnení postupovať tak, aby boli uplatnené funkcie kontroly a splnený účel a dosiahnutý cieľ kontroly.

O výsledku kontroly, ktorou boli zistené nedostatky, vypracujú pracovníci kontroly protokol.

Pri kontrole, ktorej predmet je náročný, spracujú priebežný protokol a v prípade potreby aj dodatok protokolu.

O prerokovaní protokolu s vedúcim kontrolovaného subjektu vypracujú pracovníci kontroly zápisnicu, ktorá je prílohou protokolu o výsledku kontroly.

Ak sa kontrolou nezistí porušenie všeobecne záväzných právnych predpisov alebo interných predpisov, vypracuje sa záznam o kontrole.

Kontrola je skončená prerokovaním protokolu.

8.3 Druhy kontroly verejnej správy

Podľa subjektu vykonávajúceho kontrolu sú nasledujúce druhy kontroly:

- kontrola vykonávaná vládou a orgánmi verejnej správy,
- kontrola vykonávaná Národnou radou SR,
- kontrola vykonávaná Najvyšším kontrolným úradom SR,
- kontrola vykonávaná súdmi,
- kontrola vykonávaná prokuratúrou,
- kontrola vykonávaná verejným ochrancom práv,
- kontrola vykonávaná fyzickými a právnickými osobami.

8.4.1 Kontrola vykonávaná vládou a orgánmi verejnej správy

Tento druh kontroly zahŕňa vykonávanie kontroly ústrednými orgánmi štátnej správy, orgánmi s celoštátnou pôsobnosťou (inšpekčné orgány), miestnymi orgánmi štátnej správy, ako aj orgánmi územnej, prípadne záujmovej samosprávy.

Základným právnym predpisom upravujúcim kontrolu v štátnej správe je zákon č. 10/1996 Z. z. o kontrole v štátnej správe.

Kontrolu v územnej samospráve upravuje zákon č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení a zákon č. 302/2001 Z. z. o samospráve vyšších územných celkov (zákon o samosprávnych krajoch).

Vláda SR

Vláda SR kontroluje predovšetkým činnosť ministerstiev prostredníctvom ministrov a činnosť ústredných orgánov štátnej správy prostredníctvom ich štatutárnych orgánov.

Vláda tiež kontroluje výkon štátnej správy prenesený na obec alebo na vyšší územný celok.

Úrad vlády SR

Je ústredným orgánom štátnej správy pre kontrolu plnenia úloh súvisiacich s výkonom štátnej správy, kontrolu plnenia úloh a uznesení, ako aj pre kontrolu vybavovania petícií a sťažností.

Úrad vlády vykonáva na základe rozhodnutia vlády kontrolu efektívnosti využitia prostriedkov štátneho rozpočtu, vrátane prostriedkov poskytnutých zo zahraničia.

Ministerstvá a ostatné ústredné orgány štátnej správy

Vykonávajú kontrolu v rozsahu svojej pôsobnosti na zverenom úseku štátnej správy vo vzťahu k podriadeným subjektom.

Inšpekčné orgány.

K inšpekčným orgánom, ktoré majú celoštátnu pôsobnosť, zaraďujeme napríklad Slovenskú obchodnú inšpekciu, Štátnu školskú inšpekciu, Slovenskú inšpekciu životného prostredia a iné.

Inšpekčné orgány sú podriadené príslušnému ústrednému orgánu štátnej správy.

Ich kontrolná činnosť je zameraná (na rozdiel od bežnej kontrolnej činnosti) na výkon štátneho dozoru.

Ich kontrolná činnosť smeruje k rôznym právnickým a fyzickým osobám, ktoré zodpovedajú za plnenie špecifických povinností na príslušnom úseku správy.

Okrem inšpekcií vykonávajú správny dozor aj iné orgány štátnej správy s celoštátnou pôsobnosťou, napríklad Úrad na ochranu osobných údajov SR a iné.

Miestne orgány štátnej správy

Kontrola je zameraná na fyzické a právnické osoby, voči ktorým výkon verejnej správy smeruje, napríklad kontrola živnostníkov živnostenským úradom, ale aj na podriadené subjekty, napríklad okresný úrad kontroluje výkon štátnej správy uskutočňovaný obcou na úseku ochrany drevín.

Orgány obce a vyššieho územného celku

Orgánom kontroly v obci a VÚC je hlavný kontrolór. Jeho postavenie a právomoc upravuje zákon o obecnom zriadení a zákon o samospráve VÚC.

Kontrolu v obci a VÚC vykonáva vo vymedzenom rozsahu aj starosta (predseda VÚC) a zastupiteľstvo, prípadne komisie zriadené na tento účel zastupiteľstvom.

8.4.2 Kontrola vykonávaná Národnou radou SR

Kontrolná činnosť Národnej rady a jej poslancov je upravená v Ústave SR a v zákone č. 1/2017 Z. z. o rokovacom poriadku NR SR a v ďalších osobitných predpisoch.

NR SR môže na základe splnomocnenia ústavou kontrolovať činnosť vlády a jej jednotlivých členov.

NR SR môže od vlády, vedúcich ústredných orgánov a vyšších štátnych funkcionárov žiadať správy o otázkach patriacich do ich pôsobnosti. Správu musia podať do 30 dní alebo v inej lehote, nie kratšej ako 15 dní.

Výbory NR SR môžu žiadať správy od členov vlády a ďalších funkcionárov, ako NR SR, s termínom do 30 dní.

Podľa čl. 80 ústavy môže poslanec interpelovať vládu, člena vlády alebo vedúceho ústredného orgánu štátnej správy vo veciach ich pôsobnosti. Interpeláciu postúpi predseda NR interpelovanému, ktorý je povinný písomne

odpovedať interpelovanému do 30 dní, alebo predniesť odpoveď ústne v rámci bodu programu NR SR. Interpelujúci sa vyjadrí, či považuje odpoveď za uspokojivú. K neuspokojivej odpovedi zaujme NR SR stanovisko uznesením. Na návrh vlády sa hlasovanie o uznesení môže spojiť s hlasovaním o dôvere vláde.

Poslanci NR SR môžu na schôdzach výborov podávať podnety a pripomienky členom vlády vo veciach ich pôsobnosti.

8.4.3 Kontrola vykonávaná Najvyšším kontrolným úradom SR

Najvyšší kontrolný úrad SR (ďalej len „NKÚ“) je podľa Čl. 60 Ústavy SR nezávislý orgán kontroly hospodárenia s verejným majetkom, finančnými prostriedkami, záväzkami a pohľadávkami orgánov verejnej moci.

Kontrolná činnosť NKÚ je upravená v Ústave SR a v zákone č. 39/1993 Z. z. o NKÚ.

Kontrolná činnosť NKÚ sa vzťahuje okrem iného na vládu, ministerstvá a ostatné ústredné orgány štátnej správy a na orgány im podriadené, obce a vyššie územné celky, štátne fondy, verejnoprávne inštitúcie zriadené zákonom a na ďalšie.

8.4.4 Kontrola vykonávaná súdmi

Súdy vykonávajú kontrolu ústavnosti a zákonnosti normatívnych a individuálnych správnych aktov.

Ústavný súd SR

Súdna kontrola väčšiny normatívnych správnych aktov je v pôsobnosti Ústavného súdu SR, ktorý pôsobí ako nezávislý súdny orgán na kontrolu ústavnosti.

Rozhoduje napríklad o súlade všeobecne záväzných právnych predpisov vydávaných orgánmi verejnej správy s právnymi predpismi vyššej právnej sily, ak o nich nerozhoduje iný súd.

Všeobecné súdy (Najvyšší súd SR, krajské súdy a okresné súdy)

Pôsobnosť všeobecných súdov kontrolovať činnosť orgánov verejnej správy vychádza zo zákona č. 162/2015 Z. z. Správny súdny poriadok. V správnom súdnictve poskytuje správny súd ochranu právam alebo právom chráneným záujmom fyzickej a právnickej osoby v oblasti verejnej správy.

Správne súdy rozhodujú v konaniach, napríklad o:

- správnych žalobách,
- správnych žalobách vo veciach správneho trestania,
- správnych žalobách v sociálnych veciach,
- žalobách proti nečinnosti orgánu verejnej správy,
- žalobách vo veciach územnej samosprávy.

Správne súdy rozhodujú aj o súlade všeobecne záväzného nariadenia obce alebo samosprávneho kraja so zákonom, nariadením vlády a všeobecne záväznými právnymi predpismi ministerstiev a ostatných ústredných orgánov štátnej správy.

Správne súdy nepreskúmajú, napríklad:

- právoplatné rozhodnutia orgánov verejnej správy a opatrenia orgánov verejnej správy, ak účastník konania pred ich právoplatnosťou nevyčerpal

všetky riadne opravné prostriedky, ktorých použitie umožňuje osobitný predpis (vyčerpanie všetkých prostriedkov sa nevzťahuje na prokurátora a zainteresovanú verejnosť, ak táto nebola na podanie opravného prostriedku oprávnená),

- súkromnoprávne spory a iné súkromnoprávne veci, v ktorých je daná právomoc súdu v civilnom procese,
- rozhodnutia, opatrenia, rozkazy, nariadenia, personálne rozkazy a disciplinárne rozkazy orgánov verejnej správy, ktorých preskúmanie vylučuje osobitný predpis.

8.4.5 Kontrola vykonávaná prokuratúrou

Prokurátor *vykonáva dozor* nad dodržiavaním zákonov a ostatných všeobecne záväzných právnych predpisov orgánmi verejnej správy pri výkone verejnej správy v rozsahu ustanovenom najmä zákonom o prokuratúre a Správnym súdnym poriadkom.

Prokurátor *nevykonáva dozor* nad činnosťou orgánov záujmovej samosprávy.

Právnymi prostriedkami, ktorými prokurátor vykonáva dozor nad dodržiavaním zákonov a ostatných všeobecne záväzných právnych predpisov orgánmi verejnej správy, sú:

- protest prokurátora,
- upozornenie prokurátora,
- správna žaloba a žaloba na správny súd,
- vstup do konania pred správnym súdom podľa Správneho poriadku.

Právnym prostriedkom nad dodržiavaním zákonov a ostatných všeobecne záväzných právnych predpisov orgánmi verejnej správy sú aj oprávnenia generálneho prokurátora podať:

- žalobu,
- opravný prostriedok a stanovisko podľa Správneho súdneho poriadku
- a podať podnet na ústavný súd, ak predmetom podania je všeobecne záväzný právny predpis.

8.4.6 Kontrola vykonávaná verejným ochrancom práv

Zákom č. 564/2001 Z. z. o verejnom ochrancovi práv bol zriadený inštitút ombudsmana. **Pôsobnosť** verejného ochrancu práv sa vzťahuje na:

- a) orgány štátnej správy,
- b) orgány územnej samosprávy,
- c) právnické a fyzické osoby, ktoré podľa osobitného zákona rozhodujú o právach a povinnostiach fyzických osôb a právnických osôb v oblasti verejnej správy.

Z pôsobnosti verejného ochrancu práv je **vylúčená** Národná rada SR, prezident SR, vláda SR, Ústavný súd SR, Najvyšší kontrolný úrad SR, spravodajské služby, prokuratúra a súdy, s výnimkou štátnej správy súdov a dôvodov predpokladajúcich disciplinárne previnenie sudcu.

Verejný ochranca práv koná na základe podnetu fyzickej alebo právnickej osoby, alebo z vlastnej iniciatívy.

Na verejného ochrancu práv sa môže obrátiť každý, kto sa domnieva, že pri konaní, rozhodovaní alebo nečinnosti orgánu verejnej správy boli porušené základné práva a slobody.

Po preskúmaní podnetu verejný ochranca práv môže podávateľovi podnetu:

- poskytnúť právnu radu,
- podnet postúpiť prokuratúre
- alebo vec odložiť.

Ak verejný ochranca práv nevybaví vec niektorým z uvedených spôsobov, začne vec prešetrovať. Po zistení, že orgán verejnej správy porušil základné práva podávateľovi, postúpi výsledky spolu s návrhom opatrení tomuto orgánu. Orgán verejnej správy je povinný oznámiť verejnému ochrancovi práv svoje stanovisko k výsledkom a prijaté opatrenia.

Ak verejný ochranca práv považuje prijaté opatrenia za nedostatočné, vyrozumie nadriadený orgán verejnej správy a ak ani po vyrozumení nie sú prijaté dostatočné opatrenia, oznámi túto skutočnosť Národnej rade SR alebo ňou poverenému orgánu.

8.4.7 Kontrola vykonávaná fyzickými a právnickými osobami

Fyzické a právnické osoby kontrolujú výkon verejnej správy najmä prostredníctvom podávania:

- **sťažností** podľa zákona č. 9/2010 Z. z. o sťažnostiach v znení neskorších predpisov,
- a **petícií** podľa zákona č. 85/1990 Zb. o petičnom práve v znení neskorších predpisov.

9. Administratívnoprávna zodpovednosť

- 9.1 Charakteristika administratívnoprávnej zodpovednosti
- 9.2 Správny delikt
 - 9.2.1 Priestupok
 - 9.2.2 Iné správne delikty fyzických osôb postihované na základe zavinenia
 - 9.2.3 Správne delikty fyzických a právnických osôb postihovaných bez ohľadu na zavinenie
 - 9.2.4 Správne poriadkové delikty
- 9.3 Zodpovednosť za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci a administratívnoprávna zodpovednosť

9.1 Charakteristika administratívnoprávnej zodpovednosti

Administratívnoprávnou zodpovednosťou sa rozumie: spôsobilosť (povinnosť) osoby niesť následky (administratívnoprávnej sankcie) za svoje konanie, ktoré je v rozpore s normami správneho práva (administratívnoprávnymi normami).

Znaky administratívnoprávnej zodpovednosti:

- a) druh právnej zodpovednosti, v rámci ktorej orgány verejnej správy uplatňujú sankcie ustanovené normami správneho práva voči tým, ktorí porušili právnú povinnosť na úseku verejnej správy,
- b) je právna zodpovednosť, ktorá je spojená s povinnosťou strpieť sankcie ustanovené v normách správneho práva ako dôsledok protiprávneho konania,
- c) ide o sankčný vzťah za porušenie právnej povinnosti,
- d) cieľom je poskytovať ochranu spoločenským vzťahom v oblasti verejnej správy.

So spáchaním správneho deliktu zákon vždy spája hrozbu sankcie (trestu). Preto hovoríme o trestnosti správneho deliktu, ktorý má nielen represívnu funkciu, ale aj funkciu individuálnej prevencie a generálnej prevencie.

Sankcie sú upravené v množstve administratívnoprávnych predpisov, ktoré riešia problematiku konkrétneho správneho odvetvia alebo úseku verejnej správy, vrátane postupu pri ukladaní sankcií.

Čiastočná kodifikácia sankcií je upravená v zákone o priestupkoch.

9.2 Správny delikt

Súčasťou správneho práva je súhrn tzv. sankčných právnych noriem, ktoré upravujú predovšetkým:

- znaky skutkovej podstaty správnych deliktov jednotlivých kategórií,
- podmienky vzniku a zániku trestnosti fyzických a právnických osôb za správny delikt,
- okolnosti vylučujúce protiprávnosť ich konania (nutná obrana a ďalšie),
- druhy trestov (sankcií) a podmienky ich ukladania
- a iné hmotnoprávne hľadiská správneho (administratívneho) trestania.

Správnym deliktom je protiprávne konanie subjektu verejnej správy, ktorého znaky sú uvedené v administratívnoprávnej norme, späté s hrozbou uloženia administratívnej sankcie alebo trestu.

Základné **znaky** správneho deliktu:

- a) protiprávnosť s príslušnými administratívnoprávnymi normami,
- b) znaky skutkovej podstaty – musia byť obligatórne naplnené na to, aby mohla byť osoba postihnutá za správny delikt:
 - objekt – chránený záujem,
 - objektívna stránka – konanie, následok, príčinná súvislosť,
 - subjekt – osoba zodpovedajúca za delikt (fyzická alebo právnická),
 - subjektívna stránka – zavinenie so subjektívnou alebo objektívnou zodpovednosťou.

Ďalšie znaky správneho deliktu:

- a) sankcionovateľnosť – so spáchaním správneho deliktu je spojená hrozba sankcií, ukladania a ich výkonu,
- b) nebezpečnosť – na spáchanie správneho deliktu postačuje nepatrný stupeň nebezpečnosti pre spoločnosť.

Základné **zásady** vyvodzovania zodpovednosti za správny delikt:

- a) zásada oficiality – správne orgány prejednávajú správne delikty z úradnej povinnosti (ex offi),
- b) zásada legality – správne orgány sú povinné prejsť správny delikt vždy, keď sa o ňom dozvedia,
- c) zásada oportunitity - je na úvahe správneho orgánu, či delikt prejsť,
- d) zásada prezumpcie nevinoty – dokiaľ sa právoplatným rozhodnutím nepreukáže, že osoba delikt spáchala, hľadá sa na ňu ako na nevinnú,
- e) zásada – bez zákona nie je žiadneho deliktu a žiadneho trestu.

Kategorizácia správnych deliktov:

Správne delikty tvoria početnejšiu skupinu verejnoprávných deliktov ako je početnosť trestných činov.

Správne delikty sa kategorizujú na:

- a) priestupky
- b) a na tzv. iné správne delikty, ktoré sa spravidla vnútorne členia na:
 - iné správne delikty fyzických osôb postihované na základe zavinenia,
 - správne delikty právnických a fyzických osôb postihované bez ohľadu na zavinenie,
 - správne (verejné) disciplinárne delikty
 - a správne poriadkové delikty.

9.2.1 Priestupok

Problematika priestupkov je upravená v osobitnom právnom predpise, ktorým je zákon č. 372/1990 Zb. o priestupkoch v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o priestupkoch.“).

Podľa zákona o priestupkoch sa za priestupok považuje: zavinené konanie, ktoré porušuje alebo ohrozuje záujem spoločnosti a je za priestupok výslovne označené v tomto alebo inom zákone, ak nejde o iný

správny delikt postihnuteľný podľa osobitných právnych predpisov alebo o trestný čin.

Okolnosťami, ktoré vylučujú protiprávnosť podľa priestupkového zákona sú:

- nutná obrana – je konanie, ktorým sa primeraným spôsobom odvracia priamo hroziaci alebo trvajúci útok na záujem chránený zákonom,
- krajná núdza – je konanie, ktorým niekto odvracia priamo hroziace nebezpečenstvo proti záujmu, ktorý je chránený,
- konanie na príkaz - ak ide o porušenie povinnosti uloženej právnickej osobe.

Každá skutková podstata priestupku je charakterizovaná znakmi tak, ako sú uvedené v predchádzajúcej časti o správnom delikte v základných znakoch.

Zákon o priestupkoch rozoznáva štyri druhy sankcií a dve ochranné opatrenia:

a) sankcie:

- pokarhanie,
- pokuta,
- zákaz činnosti,
- prepadnutie vecí,

b) ochranné opatrenia:

- obmedzujúce opatrenia,
- zhabanie vecí.

9.2.2 Iné správne delikty fyzických osôb postihované na základe zavinenia

Základné znaky správnych deliktov fyzických osôb postihovaných na základe zavinenia:

- právne predpisy označujú protiprávne konanie ako – iný správny delikt fyzickej osoby,
- správne delikty majú veľa spoločných znakov s priestupkom, ale ak dôjde k ich prekrytiu, má prednosť postih za iný správny delikt,
- pri vyvodzovaní zodpovednosti sa postupuje podľa osobitných predpisov, vrátane subsidiárnej aplikácie Správneho poriadku a aplikácia zákona o priestupkoch je vylúčená.

Správne delikty fyzických osôb postihovaných na základe zavinenia sa členia na dve skupiny:

- iné správne delikty, ktorých subjektom je zamestnanec, vedúci zamestnanec alebo funkcionár (špeciálny subjekt) – ktorých protiprávne konanie spočíva v porušení povinnosti,
- iné správne delikty fyzických osôb, ktorých postih je vyňatý z režimu priestupkového zákona.

9.2.3 Správne delikty fyzických a právnických osôb postihovaných bez bez ohľadu na zavinenie

Správne orgány konajú podľa osobitných právnych predpisov a Správny poriadok aplikujú subsidiárne.

Správne delikty fyzických a právnických osôb postihovaných bez ohľadu na zavinenie možno rozdeliť na tri skupiny:

- a) správne delikty fyzických osôb podnikateľov a vykonávateľov kvalifikovaných činností (tzv. špeciálny subjekt):
- ide o protiprávne konanie fyzickej osoby oprávnenej na výkon určitej činnosti, pri ktorej sa kladie dôraz na charakter vykonávanej činnosti, nie na postavenie osoby,
 - upravuje ich veľký počet právnych predpisov správneho práva, napríklad colný, živnostenský, zákon o strelných zbraniach a strelive,
 - sankciou je obyčajne pokuta,
- b) správne delikty fyzických a právnických osôb s osobitným právnym postavením:
- ide napríklad o správne delikty na úseku cestnej premávky, ktoré sú prejednávané na základe objektívnej zodpovednosti, kedy za porušenie povinnosti podľa zákona zodpovedá držiteľ vozidla,
- c) správne delikty právnických osôb:
- za ktoré je zodpovedná právnická osoba ako celok, nie jej zamestnanci alebo iné fyzické osoby,
 - porušenie povinnosti sa prizná právnickej osobe, hoci právnou povinnosť porušil štátny orgán alebo iní zamestnanci,
 - ide o absolútnu objektívnu zodpovednosť, nevyžaduje sa preukázanie zavinenia fyzickou osobou, ktorá konala za právnickú osobu,
 - právnická osoba si uplatní úhradu zaplatenej pokuty voči zodpovednému zamestnancovi formou regresnej náhrady.

9.2.4 Správne poriadkové delikty

Sú procesným deliktom, ktorého sa môže dopustiť osoba, ak nesplnila svoju povinnosť (t.j. nevyžaduje sa zavinenie).

Právomoc postihovať tento druh deliktu majú len správne orgány s pôsobnosťou vo veciach kontroly, dozoru a inšpekcie, ktoré konajú podľa osobitných zákonov alebo správne orgány, ktoré konajú podľa Správneho poriadku.

9.3 Zodpovednosť za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci a administratívnoprávna zodpovednosť

Zodpovednosť za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci upravuje zákon č. 514/2003 Z. z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 514/2003 Z. z.“).

Podľa uvedeného právneho predpisu **zodpovedá** v rámci verejnej správy:

- štát - za škodu spôsobenú orgánmi štátnej správy pri výkone štátnej správy,
- obec a samosprávny kraj - za škodu spôsobenú orgánmi územnej samosprávy pri výkone samosprávy,
- štát - za škodu spôsobenú orgánmi územnej samosprávy pri výkone štátnej správy delegovanej na územnú samosprávu zákonom,

- štát - za škodu spôsobenú verejnoprávnou inštitúciou, orgánom záujmovej samosprávy, právnickou osobou alebo fyzickou osobou, ktoré nezákonným rozhodnutím alebo nesprávnym úradným postupom pri výkone verejnej správy spôsobili škodu účastníkom konania.

10. Zákon o správnom konaní

- 10.1 Všeobecná charakteristika zákona o správnom konaní
- 10.2 Správne orgány v správnom konaní
- 10.3 Účastníci správneho konania a zúčastnená osoba
- 10.4 Začatie správneho konania
- 10.5 Rozhodnutie v správnom konaní
- 10.6 Riadne a mimoriadne opravné prostriedky
- 10.7 Výkon rozhodnutia

10.1 Všeobecná charakteristika zákona o správnom konaní

Zákon č. 71/1967 Zb. o správnom konaní (správny poriadok) v znení neskorších predpisov *je všeobecným procesnoprávnym predpisom, ktorý upravuje procesný postup subjektov pri rozhodovaní o právach a povinnostiach fyzických a právnických osôb v oblasti verejnej správy.*

Správny poriadok sa vzťahuje na každé konanie v oblasti verejnej správy, v ktorom sa rozhoduje o právach, právom chránených záujmoch alebo povinnostiach osôb, ak z osobitného zákona nevyplýva, že správny poriadok na konanie vo verejnej správe nie je možné aplikovať (napríklad zákon o občianskych preukazoch).

10.2 Správne orgány v správnom konaní

Správnym orgánom je:

- a) štátny orgán,
- b) orgán územnej samosprávy,
- c) orgán záujmovej samosprávy,
- d) fyzická alebo právnická osoba, ktorej zákon zveril právomoc rozhodovať v oblasti verejnej správy o právach, právom chránených záujmoch a povinnostiach fyzických a právnických osôb.

Rozdiel medzi orgánom verejnej správy a správnym orgánom je ten, že:

- a) správny orgán je ten orgán verejnej správy, ktorý rozhoduje o právach, právom chránených záujmoch a povinnostiach osôb,
- b) a orgán verejnej správy nie je správnym orgánom, pretože nerozhoduje o právach a povinnostiach osôb v konkrétnych prípadoch, napríklad zastupiteľstvo vo vyššom územnom celku, ktoré je orgánom verejnej správy, ale nie je správnym orgánom.

10.3 Účastníci správneho konania a zúčastnená osoba

Podľa správneho poriadku **je** účastníkom konania:

- a) ten, o koho právach, právom chránených záujmoch alebo povinnostiach sa má konať, napríklad žiadateľ o zmenu mena,
- b) ten, koho práva, právom chránené záujmy alebo povinnosti môžu byť rozhodnutím priamo dotknuté, napríklad majiteľ nehnuteľnosti,
- c) ten, kto tvrdí, že môže byť rozhodnutím vo svojich právach, právom chránených záujmoch alebo povinnostiach priamo dotknutý, až do času, kým sa nepreukáže opak,
- d) ten, komu osobitný zákon také postavenie priznáva, napríklad projektant v časti, ktorá sa týka projektu stavby.

Účastníkom správneho konania **nie je**:

- a) správny orgán, ktorý uskutočňuje konanie, okrem prípadu, keď je rozhodnutie správneho orgánu preskúmané súdom,
- b) osoby zúčastnené na konaní ako svedok, znalec, tlmočník a pod.,
- c) prokurátor v konaní o proteste prokurátora,
- d) dotknuté orgány, ktoré podávajú v konaní vyjadrenie, súhlas a pod..

V správnom konaní okrem účastníka konania, ktorý obhajuje vlastný, individuálny záujem, je aj zúčastnená osoba, ktorá obhajuje verejný záujem, ak to ustanoví zákon, napríklad združenia na ochranu životného prostredia.

10.4 Začatie správneho konania

Správne konanie začína:

- a) na návrh účastníka konania, napríklad podaním žiadosti o vodičský preukaz, cestovný pas a pod.,
- b) z úradnej moci (tzv. zásada oficiality), napríklad pri ukladaní povinnosti uložením pokuty.

Z podania musí byť zrejmé, kto ho podáva, akej veci sa týka a čo navrhuje. Ak podanie nemá predpísané náležitosti, správny orgán pomôže účastníkovi nedostatky odstrániť.

Podanie sa v správnom konaní posudzuje podľa obsahu, aj keď je nesprávne označené.

10.5 Rozhodnutie v správnom konaní

Rozhodnutie je aktom aplikácie práva v konkrétnom prípade, je individuálnym správnym aktom, ktorým sa predpísaným procesným postupom :

- autoritatívne zasahuje do práv a povinností fyzických alebo právnických osôb, alebo
- autoritatívne potvrdzuje existencia právnej skutočnosti (alebo vyvracia).

Rozhodnutie vydané správnym orgánom vo veci, tzv. meritórnym rozhodnutím sa završuje správne konanie.

Rozhodnutie musí spĺňať náležitosti:

- a) materiálne /obsahové:
 - výrok – samotné rozhodnutie vo veci s uvedením ustanovení právneho predpisu podľa ktorého sa rozhodlo a ďalších skutočností, resp. povinností,

- odôvodnenie – uvedenie skutočností, ktoré boli podkladom na rozhodnutie, dôkazy a úvahy, ktorými bol správny orgán viazaný,
 - poučenie o odvolaní,
- b) formálne :
- orgán, ktorý rozhodnutie vydal,
 - meno a priezvisko fyzickej osoby a názov právnickej osoby,
 - dátum vydania rozhodnutia, odtlačok úradnej pečiatky
 - podpis s uvedením mena, priezviska a funkcie oprávnenej osoby.

Rozhodnutie správneho orgánu má nasledujúce vlastnosti:

- a) platnosti – okamihom oznámenia rozhodnutia účastníkovi konania,
- b) účinnosti – vzniká dňom nadobudnutia právoplatnosti rozhodnutia, napríklad o zmene priezviska,
- c) právoplatnosti – vzniká riadnym oznámením rozhodnutia účastníkovi konania, ktoré už nie je možné napadnúť riadnym opravným prostriedkom,
- d) vykonateľnosti – vzniká napríklad márnym uplynutím lehoty na plnenie (nezaplatením pokuty u priestupku).

Oznámenie rozhodnutia v správnom konaní.

Rozhodnutie v správnom konaní je možné oznámiť spôsobom:

- a) doručenia písomného vyhotovenia rozhodnutia,
- b) ústnym vyhlásením rozhodnutia v prítomnosti účastníka, ak sa účastník vzdá nároku na doručenie písomného vyhotovenia rozhodnutia,
- c) dorúčením verejnou vyhláškou – vyvesením na úradnej tabuli po určitú dobu (spravidla 15 dní),

10.6 Riadne a mimoriadne opravné prostriedky

Proti rozhodnutiu vydanému správnym orgánom, je možné podať opravný prostriedok:

- a) **riadny** – proti neprávoplatnému rozhodnutiu, a to:
 - odvolanie – je možné podať proti každému neprávoplatnému rozhodnutiu v lehote do 15 dní (ak osobitný zákon neustanovuje inak) alebo do 3 mesiacov odo dňa oznámenia rozhodnutia, ak rozhodnutie neobsahovalo poučenie o možnosti podať odvolanie alebo bolo neúplné alebo nesprávne,
 - rozklad – slúži na nápravu rozhodnutí vydaných ústrednými orgánmi štátnej správy, ak rozhodovali v prvom stupni a pre neexistenciu vyššieho nadriadeného orgánu štátnej správy nemôže byť prejednávaný dvojínštane a rozhodovanie patrí nepriamo opäť ústrednému orgánu štátnej správy,
- b) **mimoriadny** – proti právoplatnému rozhodnutiu, a to:
 - obnova konania - ak sú zákonom splnené podmienky, má účastník na obnovu konania právny nárok (do 3 mesiacov, keď sa účastník dozvedel o dôvodoch na obnovu alebo do

- 3 rokov od právoplatnosti rozhodnutia a po 3 rokoch, ak sa rozhodnutie dosiahlo trestným činom),
- preskúmanie rozhodnutia mimo odvolacieho konania – môže nadriadený správny orgán nariadiť ako prostriedok dozoru, a to do troch rokov od právoplatnosti rozhodnutia.

10.7 Výkon rozhodnutia

Výkon rozhodnutia možno charakterizovať ako *procesnú činnosť správneho orgánu smerujúcu k vynútenému splneniu povinnosti uloženej v rozhodnutí správneho orgánu, ak povinnosť nebola splnená dobrovoľne.*

Formy výkonu rozhodnutia sú:

- a) správna exekúcia vykonávaná správnymi orgánmi podľa správneho poriadku,
- b) exekúcia vykonávaná exekútorom podľa Exekučného poriadku, ktorým je zákon č. 233/1995 Z. z. v znení neskorších predpisov – návrh na vykonanie exekúcie súdnym exekútorom môže podať účastník konania alebo vymáhajúci správny orgán.

Prostriedky výkonu rozhodnutia sú:

a) peňažné plnenie:

- zrážky zo mzdy – príkaz vydá správny orgán tomu, kto vypláca dlžníkovi sumu alebo inú odmenu za prácu,
- prikázanie pohľadávky vykoná správny orgán tak, že tomu, voči komu má dlžník pohľadávku, prikáže, aby pohľadávku do výšky dlžnej sumy zaplatil správnomu orgánu,
- predaj hnutelných vecí alebo nehnuteľnosti,

b) nepeňažné plnenie:

- náhradný výkon – spočíva v tom, že uložené práce a výkony sa uskutočnia na náklad a nebezpečenstvo povinného,
- ukladanie peňažných pokút – vymáha sa postupným ukladaním pokút (jednorazová pokuta nesmie prevýšiť sumu 1 659 €),
- priame vynútenie uloženej povinnosti – sa vykonáva najmä vypratáním bytu, nebytového priestoru, nehnuteľnosti alebo jej časti.

11. Organizačné otázky niektorých úsekov verejnej správy

11.1 Vnútorná správa

11.2 Právna úprava volieb a hlasovania v referende

11.3 Právna úprava živnostenského podnikania

11.4 Správa sociálneho zabezpečenia

11.4.1 Právna úprava sociálneho zabezpečenia

11.4.2 Orgány zabezpečujúce pôsobnosť na úseku sociálneho zabezpečenia

11.5 Právna úprava zdravotníctva

11.1 Vnútorná správa

Vnútorná správa je jednou z tradičných oblastí správneho práva, ktoré patrí do pôsobnosti Ministerstva vnútra SR. Rozsah pôsobnosti ministerstva vnútra presahuje oblasť vnútornej správy, pretože zastrešuje aj ďalšie súvisiace oblasti správy, napríklad policajnú správu a podobne.

Vnútornou správou môžeme rozumieť výkon podstatnej činnosti verejnej správy spadajúce do pôsobnosti Ministerstva vnútra SR.

Do vnútornej správy patria oblasti týkajúce sa:

- a) osobného stavu osôb – meno a priezvisko, rodné číslo a matriky,
- b) evidencie obyvateľov,
- c) štátnych symbolov,
- d) územného a správneho usporiadania SR,
- e) združovania a zhromažďovania,
- f) volieb a hlasovania v referende,
- g) archívnictva,
- h) požiarnej ochrany a civilnej ochrany,
- i) integrovaného záchranného systému,
- j) verejných zbierok a iné.

Charakteristickou črtou vnútornej správy, v porovnaní s inými úsekmi verejnej správy, je relatívna stabilita právnej úpravy, ako aj početnosť právnych vzťahov vznikajúcich, meniacich sa a zanikajúcich na úseku vnútornej správy.

11.2 Právna úprava volieb a hlasovania v referende

Prameňmi právnej úpravy volieb sú nasledovné právne predpisy:

- a) Ústava SR,
- b) zákon č. 180/2014 Z. z. o podmienkach výkonu volebného práva a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov,
- c) zákon č. 181/2014 Z. z. o volebnej kampani a o zmene a doplnení zákona č. 85/2005 Z. z. o politických stranách a politických hnutiach v znení neskorších predpisov,
- d) zákon č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení v znení neskorších

- predpisov,
e) zákon č. 302/2001 Z. z. o samospráve vyšších územných celkov (zákon o samosprávnych krajochoch) v znení neskorších predpisov,
f) zákon č. 162/2015 Z. z. Správny súdny poriadok v znení neskorších predpisov.

11.3 Právna úprava živnostenského podnikania

Živnostenské podnikanie vychádza z článku 35 Ústavy SR, v ktorom je upravené právo podnikat' a uskutočňovať inú zárobkovú činnosť.

Ďalšími právnymi predpismi upravujúcimi oblasť živnostenského podnikania sú:

- a) zákon č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon v znení neskorších predpisov),
- b) zákon č. 136/2010 Z. z. o službách na vnútornom trhu a o zmene a doplnení niektorých predpisov,
- c) zákona č. 126/1998 Z. z. o Slovenskej živnostenskej komore v znení neskorších predpisov.

Živnosť charakterizujeme ako sústavnú činnosť, prevádzkovanú samostatne, vo vlastnom mene, na vlastnú zodpovednosť, za účelom dosiahnutia zisku a za podmienok ustanovených živnostenským zákonom.

11.4 Správa sociálneho zabezpečenia

11.4.1 Právna úprava sociálneho zabezpečenia

- a) zákon č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov,
- b) zákon č. 453/2003 Z. z. o orgánoch štátnej správy v oblasti sociálnych vecí,
- c) zákon č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a sociálnej kuratele v znení neskorších predpisov,
- d) zákon č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách v znení neskorších predpisov,
- e) zákon č. 447/2008 Z. z. o finančných príspevkoch na kompenzáciu ťažkého zdravotného postihnutia v znení neskorších predpisov,
- f) zákon č. 599/2003 Z. z. o pomoci v hmotnej núdzi v znení neskorších predpisov.

11.4.2 Orgány zabezpečujúce pôsobnosť na úseku sociálneho zabezpečenia

Orgánmi vykonávajúcimi pôsobnosť na úseku sociálneho zabezpečenia sú:

- a) vláda SR,
- b) Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR,
- c) Centrum pre medzinárodnoprávnú ochranu detí a mládeže,
- d) Sociálna poisťovňa – ústredie,
- e) sociálne poisťovne – pobočky,

- f) Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny,
- g) úrady práce, sociálnych vecí a rodiny,
- h) vyššie územné celky,
- i) obce.

Pôsobnosť Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny (ďalej len „MPSV a R“) je upravená v právnych predpisoch uvedených v predchádzajúcom bode tejto témy (11.4.1) a plní najmä tieto úlohy:

- a) vypracúva koncepciu sociálneho zabezpečenia, riadi a kontroluje výkon štátnej správy v sociálnom zabezpečení,
- b) zúčastňuje sa na uzatváraní medzinárodných zmlúv v sociálnom zabezpečení,
- c) realizuje dozor nad vykonávaním nemocenského poistenia, dôchodkového poistenia, garančného poistenia a poistenia v nezamestnanosti.

Na úseku sociálnej pomoci je pôsobnosť MPSV a R upravená v ustanovení § 79 zákona č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách a zabezpečuje najmä:

- a) vypracúva a zverejňuje národné priority rozvoja sociálnych služieb,
- b) zabezpečuje medzinárodnú spoluprácu pri poskytovaní sociálnych služieb,
- c) určuje obsah a rozsah odbornej prípravy pre vybrané pracovné činnosti a na účely ďalšieho vzdelávania,
- d) vykonáva dohľad nad poskytovaním sociálnych služieb,
- e) hodnotí podmienky kvality poskytovanej sociálnej služby,
- f) kontroluje vzdelávacie programy, na ktoré bola udelená akreditácia,
- g) je správnym orgánom v konaniach určených právnym predpisom a pod.

Centrum pre medzinárodnoprávnu ochranu detí a mládeže

Centrum pre medzinárodnoprávnu ochranu detí a mládeže (ďalej len „centrum“) je zriadené ako orgán na realizáciu úloh podľa zákona č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a sociálnej kuratele a plní najmä:

- a) úlohy prijímajúceho a odosielajúceho orgánu v oblasti vymáhania výživného podľa medzinárodných dohovorov,
- b) poskytuje právnu pomoc a poradenstvo najmä pri vymáhaní výživného vo vzťahu k cudzine,
- c) plní úlohy podľa medzinárodných dohovorov v oblasti práv detí,
- d) spolupracuje s prijímajúcimi a odosielajúcimi orgánmi zmluvných štátov v cudzine, zastupiteľskými úradmi, s ústrednými orgánmi štátnej správy, miestnej štátnej správy a s bankami.

Sociálna poisťovňa

Pôsobnosť sociálnej poisťovne ako organizačnej správy sociálneho poistenia je upravená v zákone č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov a zabezpečuje:

- a) nemocenské poistenie,
- b) dôchodkové poistenie,

- c) úrazové poistenie,
- d) garančné poistenie,
- e) poistenie v nezamestnanosti.

Orgánmi sociálnej poisťovne sú:

- a) generálny riaditeľ,
- b) dozorná rada,
- c) riaditeľ pobočky.

11.5 Právna úprava zdravotníctva

Správa na úseku zdravotníctva a zdravotnej starostlivosti vychádza z článku 40 Ústavy SR, ktorý ustanovuje: „Každý má právo na ochranu zdravia. Na základe zdravotného poistenia majú občania právo na bezplatnú zdravotnú starostlivosť a na zdravotnícke pomôcky za podmienok, ktoré ustanoví zákon.“

Najdôležitejšími zákonmi upravujúcimi oblasť zdravotníctva a zdravotnej starostlivosti sú:

- zákon č. 576/2004 Z. z. o zdravotnej starostlivosti, službách súvisiacich s poskytovaním zdravotnej starostlivosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov,
- zákon č. 577/2004 Z. z. o rozsahu zdravotnej starostlivosti uhrádzanej na základe verejného zdravotného poistenia a o úhradách za služby súvisiace s poskytovaním zdravotnej starostlivosti v znení neskorších predpisov,
- zákon č. 578/2004 Z. z. o poskytovateľoch zdravotnej starostlivosti, zdravotníckych pracovníkoch, stavovských organizáciách v zdravotníctve a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov,
- zákon č. 580/2004 Z. z. o zdravotnom poistení v znení neskorších predpisov,
- zákon č. 581/2004 Z. z. o zdravotných poisťovniach, dohľade nad zdravotnou starostlivosťou a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov,
- zákon č. 355/2007 Z. z. o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov,
- zákon č. 153/2013 Z. z. o národnom zdravotníckom informačnom systéme a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

Zdravotnú starostlivosť a služby súvisiace s poskytovaním zdravotnej starostlivosti poskytuje poskytovateľ a zdravotnícki pracovníci.

Na poskytnutie zdravotnej starostlivosti sa vyžaduje poučenie a informovaný súhlas.

Poučenie poskytuje ošetrojúci zdravotnícky pracovník, ktorý je povinný informovať o účele, povahe, následkoch a rizikách poskytnutia zdravotnej starostlivosti, o možnostiach voľby navrhovaných postupov a rizikách odmietnutia poskytnutia zdravotnej starostlivosti.

Poučenie sa poskytuje osobe, ktorej sa má zdravotná starostlivosť poskytnúť, alebo inej osobe, ktorú si táto osoba určila, prípadne zákonnému zástupcovi.

Informovaný súhlas je preukázateľný súhlas s poskytnutím zdravotnej starostlivosti, ktorému predchádzalo poučenie.

Informovaný súhlas sa nevyžaduje v prípade:

- neodkladnej starostlivosti, ak nemožno včas získať informovaný súhlas,
- ochranného liečenia uloženého súdom,
- ústavnej starostlivosti, ak ide o osobu, ktorá šíri prenosnú chorobu, ktorá závažným spôsobom ohrozuje jej okolie, alebo
- ambulantnej starostlivosti alebo ústavnej starostlivosti, ak ide o osobu, ktorá v dôsledku duševnej choroby alebo s príznakmi duševnej choroby ohrozuje seba alebo svoje okolie, alebo ak hrozí vážne zhoršenie jej zdravotného stavu.

Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny, sídlo

Č. j.:

V dňa:

ROZHODNUTIE

Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny v.....(ďalej ÚPSVaR) príslušný na konanie podľa § 2 ods. 1 písm. c), § 13 ods. 1 písm. e) bod 1 a § 70 ods. 1 zákona č. 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len zákon o službách zamestnanosti) a § 7 ods. 2 zákona č. 71/1967 Zb. o správnom konaní v znení neskorších predpisov, rozhodol:

V zmysle § 34 ods. 1, ods. 2 písm. a) zákona o službách zamestnanosti o

z a r a d e n í do evidencie uchádzačov o zamestnanie

Pán (pani) meno a priezvisko:
Trvale bytom :
Dňom:

dátum narodenia:.....
(ďalej len „účastník konania“)

ODOVODNENIE

Účastník konania dňa, osobne podal na ÚPSVaR písomnú žiadosť o zaradenie do evidencie uchádzačov o zamestnanie.
Vzhľadom na to, že splnil podmienky podľa § 6 zákona o službách zamestnanosti a na základe predložených listinných dôkazov preukázal skutočnosť skončenia zamestnania, ktorá predchádzala zaradeniu do evidencie uchádzačov o zamestnanie, ÚPSVaR ho zaraďuje do evidencie uchádzačov o zamestnanie.

Vzhľadom na uvedené, správny orgán rozhodol tak, ako je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia.

POUČENIE

Proti tomuto rozhodnutiu je možné podať odvolanie podľa § 54 zákona č. 71/1967 Zb. o správnom konaní v znení neskorších predpisov do 15 dní odo dňa jeho doručenia, a to Ústrediu práce, sociálnych vecí a rodiny Bratislava, prostredníctvom ÚPSVaR
Podľa § 70 ods. 5 zákona o službách zamestnanosti je právoplatné rozhodnutie preskúmateľné súdom v správnom súdnictve.

(pečiatka ÚPSVaR)

Rozhodnutie dostanú:
1. účastník konania
2. k spisu

Meno riaditeľa ÚPSVaR
a podpis

Prevzal dňa:.....
Podpis:

Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny, sídlo :

Č. j.:

V dňa:

ROZHODNUTIE

Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny v.....(ďalej ÚPSVaR) príslušný na konanie podľa § 2 ods. 1 písm. c), § 13 ods. 1 písm. e) bod 1 a § 70 ods. 1 zákona č. 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len zákon o službách zamestnanosti) a § 7 ods. 2 zákona č. 71/1967 Zb. o správnom konaní v znení neskorších predpisov, rozhodol tak, že:

V zmysle § 36 ods. 1, písm. m) a ods. 3 zákona o službách zamestnanosti sa

v y r a d' u j e **z evidencie uchádzačov o zamestnanie**

Pán (pani) meno a priezvisko:
Trvale bytom :
Dňom:

dátum narodenia:.....
(ďalej len „účastník konania“)

ODOVODNENIE

Účastník konania písomnou žiadosťou dňa, požiadal úrad o vyradenie z evidencie uchádzačov o zamestnanie dňom, na vlastnú žiadosť.

Na základe tejto skutočnosti bol účastník konania vyradený z evidencie uchádzačov o zamestnanie dňom

Úrad účastníka konania znovu zaradí do evidencie uchádzačov o zamestnanie po uplynutí troch mesiacov odo dňa jeho vyradenia z evidencie uchádzačov o zamestnanie, na základe jeho osobného podania písomnej žiadosti o zaradenie do evidencie uchádzačov o zamestnanie.

Vzhľadom na uvedené skutočnosti bolo rozhodnuté tak, ako je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia.

POUČENIE

Proti tomuto rozhodnutiu je možné podať odvolanie do 15 dní odo dňa jeho doručenia. Odvolanie sa podáva na Úrad práce sociálnych vecí a rodiny v

Odvolanie proti tomuto rozhodnutiu nemá odkladný účinok.

Ak toto rozhodnutie po vyčerpaní riadneho opravného prostriedku nadobudne právoplatnosť, je preskúmateľné súdom.

(pečiatka ÚPSVaR)

Meno riaditeľa ÚPSVaR
a podpis